

434

El gebre

(ALDC, III, 681. El gebre)

Per al concepte de ‘cristalls de glaç’, *gebre*, potser d’origen cèltic, predomina al Principat, a voltes femení (*gebra* 30, 41, 44, 90, 124, *gebra blanca* 44), també amb la var. *gebrada* 18, 24, 27, 36, 42, 54, 62, 68, 69, 98, 103, der. de *gebrar*; *gibre*, del mateix origen, és manlleu a l’oc., i ja es troba en poetes occitanitzants (var. *gibra* [f.] 86, 88, *gibrada* 16, 19, 22, 86, 95). La relació amb mots que designen ‘glaç, gel’ és transparent en *glaçada*, der. de *glaçar*, en *glaç* 20, 22, 32, 34, 67, 133 (< llat. GLACIES, compost *conglac* 81, modelat sobre *conglap*), en *gelada* (*gelada blanca* 7), der. de *gelar*, i en *gel* 11, 37, 53, 67, 83, 84, 93, 98, 100, 102, 106, 115 (< llat. GELU); en algunes localitats es recorre a la forma verbal: *gebrar* 50, *glaçar* 41, *gelar* 33, 118, 160, 166. *Rosada* (var. *roada* 1, 2, 3, 5, 6, 8, 11, 14, 104, 107, 112, 113, 117; *reuada* 101; *roada blanca* 13; *rosada blanca* 150, 152, 154, 164, 169, 170, 173, 174, 179; *rosada negra* 152, 154, 179) designava a l’inici –i encara designa– ‘gotes

petites d’aigua formades per condensació del vapor d’aigua’ i, per metonímia, ha passat a ‘cristalls de glaç’ en diverses àrees on la ‘rosada’ es diu *aiguatge* (ross.) o bé *aigualada*, *aigualera* o *reixiu* (val.) (veg. mapa 433); en aquestes àrees, quan *rosada* manté el seu valor originari, el ‘gebre’ sol rebre un determinant desambiguador (*rosada blanca*, *rosada negra*). *Escarxa* (var. *carxa* 184, *escarxada* 135, *escarxa blanca* 157, 168, *escarxa negra* 168) és préstec del cast. *escarcha*, on potser és préstec de l’eusq. **ezkarcha*. Altres mots: *crepat de gel* 95; *rixuada* 188, der. de *reixiu*, de l’arag. ant. *roxio* (veg. mapa 433); *blancor* 110 (probablement < **blancaó*, amb el suf. -ATIONE). Cal notar la freqüència de formacions en *-ada* (*glaçada*, *gebrada*, *gibrada*, *gelada*, *rosada*, *rixuada*, fins *escarxada*) per a indicar l’acció de glaçar-se o el dipòsit de glaç. Són mots normatius *gebre*, *gelada*, *glaçada*, des del DG₁, 1932.

